

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Veřejné rozpočty jako součást veřejné ekonomie

Dominika Šafaříková

© 2010 ČZU v Praze

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Akademický rok 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Dominika Šafaříková

obor Hospodářská a kulturní studia

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze
čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název tématu: **Veřejné rozpočty jako součást veřejné ekonomie**

Struktura bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Charakteristika veřejné ekonomie
4. Veřejné rozpočty a jejich typy
5. Veřejné rozpočty jako součást národního hospodářství
6. Závěr
7. Seznam literatury
8. Přílohy

Rozsah původní zprávy: 30 - 40 stran

Seznam odborné literatury:

- HAMERNÍKOVÁ, Bojka. Veřejné finance. 3.vydání. Praha: ASPI, 2007.
PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1.vydání. Praha: Management Press, 2004.
PEKOVÁ, Jitka. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3.vydání. Praha: ASPI, 2008.
STIGLITZ, Joseph E. Ekonomie veřejného sektoru. 1.vydání. Praha: Grada, 1997.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. PhDr. Karel Šrédli, CSc.**

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2010

Vedoucí katedry

Děkan

V Praze dne: 19.11.2008

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Veřejné rozpočty jako součást veřejné ekonomie" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2010

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. PhDr. Karlu Šrédlovi, CSc. za ochotu a podnětné vedení práce.

Veřejné rozpočty jako součást veřejné ekonomie

Public budgets influence in forming the public economy

Souhrn

Práce se zabývá problematikou veřejné ekonomie a veřejných rozpočtů. V první části je popsána veřejná ekonomie, veřejný sektor a základní pojmy, které s tím souvisí. V části druhé jsou popisovány veřejné rozpočty, jejich typy a pravidla, která se uplatňují při jejich sestavování. Poslední část dává tyto dvě části dohromady na příkladě financování kultury. Součástí je i přehled financovaných aktivit Magistrátu hl.m. Prahy za posledních sedm let.

Summary

This thesis deals with problems of public economy and public budgets. In the first part is described public economy, public sector and basic concepts which it would entail. In the second part are described public budgets, their types and rules that apply in their compilation. The last part of the two parts together gives the example of financing culture. It also includes an overview of activities funded by Prague City Hall for the past seven years.

Klíčová slova: veřejná ekonomie, veřejný sektor, veřejné rozpočty, státní rozpočet, kultura

Keywords: public economy, public sector, public budgets, state budget, culture

1. ÚVOD	4
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	5
3. CHARAKTERISTIKA VEŘEJNÉ EKONOMIE	6
3.1. Veřejný sektor	6
3.2. Tržní selhání	9
3.3. Funkce veřejného sektoru.....	13
3.4. Velikost veřejného sektoru	14
3.5. Efektivnost veřejného sektoru.....	17
3.6. Veřejné statky.....	17
4. VEŘEJNÉ ROZPOČTY A JEJICH TYPY	19
4.1. Rozpočtová soustava	19
4.2. Veřejný rozpočet	20
4.3. Funkce veřejného rozpočtu	22
4.4. Rozpočtové zásady.....	22
4.5. Rozpočtová pravidla	25
4.6. Rozpočtová skladba.....	28
4.7. Státní rozpočet.....	29
4.8. Rozpočtový proces.....	31
5. VEŘEJNÉ ROZPOČTY JAKO SOUČÁST NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ	33
5.1. Charakteristika národního hospodářství.....	33
5.2. Financování kultury	33
5.3. Vývoj konečných návrhů rozpočtu Magistrátu hl.m. Prahy v období 2004 – 2010.....	40
6. ZÁVĚR.....	47
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	48
7.1. Knižní publikace.....	48

7.2. Internetové zdroje	48
8. PŘÍLOHY	49

1. Úvod

Problematika veřejné správy a tím i její financování z veřejných rozpočtů se dotýká nás všech. Mnoho lidí má jen mlhavé ponětí o tom, jak financování veřejného sektoru probíhá. V době nynější tzv. ekonomické krize by měla společnost fungovat jako kontrolní orgán hospodaření státu se státními financemi.

Bakalářská práce je členěna do tří kapitol. První kapitola je věnována veřejné ekonomii, problematice veřejného sektoru a základním problémům, které se k veřejnému sektoru vztahují. Kapitola druhá představuje soustavu rozpočtů a především se věnuje problematice veřejných rozpočtů a vším co s nimi souvisí. Poslední kapitola se zaměřuje na financování kultury a na druhy a konkrétní příklady financování kultury Magistrátem hl.m. Prahy.

K životu ve společnosti neodmyslitelně patří kultura, jejíž financování představuje jednu část této práce. Tato práce analyzuje pomocí zpráv z Magistrátu hl.m.Prahy, jaké projekty jsou v rámci financování kultury podporovány a zajišťovány. Praha, jako hlavní město České republiky a tak současně i jako reprezentant české kultury ve světě zajišťuje kulturní akce pro své obyvatele. O mnohých těchto akcích nemáme ani tušení a jejich pořádání nás může překvapit.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Tato práce si klade za cíl analyzovat financování kulturních projektů hl.m. Prahy. Hlavními body pro zpracování tohoto tématu budou: charakterika veřejného sektoru a veřejných rozpočtů, představení základních pojmů z této problematiky. Tyto poznatky poté sloučit do otázky financování kultury a na konkrétním případě ukázat dělení financí na reprezentativní akce Prahy.

2.2. Metodika

Bakalářská práce byla vytvořena na základě dostupných primárních a sekundárních literárních pramenů, které byly prostudovány a následně zpracovány do konkrétních bodů. Pro popis financování kultury Magistrátem hl.m. Prahy byly využity materiály zpřístupněné pro veřejnost.

3. Charakteristika veřejné ekonomie

Veřejná ekonomie nebo také ekonomie veřejného sektoru vznikla, protože soudobá ekonomie, která se zabývá poznáním ekonomických jevů a procesů pomocí makroekonomie a mikroekonomie, se nezabývá sektorem neziskovým.

Veřejná ekonomie představuje teoretický základ pro disciplíny, které se na ni váží. Jde především o ekonomiku veřejného sektoru a ekonomiku neziskových organizací.

3. 1. Veřejný sektor

Stát, konkrétně různé instituce státní správy a samosprávy a jejich aktivita představují veřejný sektor. V případě České republiky veřejný sektor představují:

- prezident,
- parlament jako zákonodárny orgán,
- vláda – výkonný a řídicí orgán s institucemi (ministerstva, úřady, rady, komise),
- justice,
- armáda,
- policie,
- orgány samosprávy.

Z uvedených bodů vyplývá, že veřejný sektor zodpovídá za tvorbu legislativního rámce, v kterém společnost žije, za vnější a vnitřní bezpečnost a zabezpečuje veřejné statky pro obyvatelstvo na neziskovém principu. Každý občan je od narození po celý život doprovázen činností veřejného sektoru. Soukromý sektor totiž není ochoten a mnohdy schopen řadu služeb poskytovat. V tržních ekonomikách vedle sebe existuje sektor veřejný a sektor soukromý, vzájemně se doplňují, podporují a také se vzájemně potřebují.

Veřejný sektor můžeme tedy určit jako část národního hospodářství, kterou financují prostředky z veřejných rozpočtů. Další znaky veřejného sektoru jsou určeny tímto financováním. Jde o tyto znaky:

- řízení a spravování veřejnou správou,
- rozhodování se v něm veřejnou volbou,
- podléhání veřejné kontrole.

3.1.1. Veřejná volba

Veřejná volba vznikla, protože existence veřejných statků si vynucuje veřejné rozhodování o jejich struktuře, množství, kvalitě i o způsobu jejich financování. Prostřednictvím veřejné volby (veřejného rozhodování, politickými hlasy) se rozhoduje o cílech a nástrojích jednotlivých druhů netržních činností státu.

V demokratických zemích může jít o rozhodování:

- **Přímé**, kdy jde o přímé rozhodování občanů, např. referendum. V praxi se ovšem využívá jen zřídka, protože vyžaduje precizní formulaci otázky, pokud se má dospět k jednoznačnému rozhodnutí. Referendum je proto svoláváno jen kvůli důležitým otázkám jako je vstup do EU, do vojenského seskupení, rozdělení státu apod. Na úrovni místní samosprávy se může takto rozhodovat o směru dalšího rozvoje obce. Institut místního referenda je dán zákonem č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, který umožňuje obcím svolávat místní referendum. Rada obce ho svolává na základě iniciativy občanů obce, která je vyjádřena peticí.
- **Nepřímé** rozhodování se využívá ve větší míře, protože přímé hlasování je ovlivňováno subjektivními zájmy a preferencemi občanů, které pak ovlivňují jejich postoje při hlasování. Nepřímá volba probíhá pomocí volených zástupců ve volených orgánech. Parlament rozhoduje o hlavních nástrojích hospodářské politiky, včetně rozpočtové a stabilizační fiskální politiky a dále pak ve

volených orgánech územní samosprávy. Toto delegování pravomocí na menší počet rozhodovatelů umožňuje vyjednávání a snáze se tak dospěje k rozhodnutí. Pro toto rozhodování je důležitý volební systém, způsob zastoupení rozhodovatelů ve volených orgánech (politické strany) a struktura volených zástupců tj. jaké voliče, zájmy a preference voličů zastupují a prosazují.

Přímé a nepřímé rozhodování je spojeno s politickým systémem země. V současné době se v České republice používají dva základní systémy zastupitelské demokracie – poměrné zastoupení a většinové zastoupení.

Většinový volební systém využívá jednomandátové obvody, jejichž počet odpovídá počtu poslaneckých mandátů ve sněmovně. Kandidát, který ve volbách dostane nejvíce hlasů, dostane poslanecký mandát. V parlamentě tak zastupuje jako jediný poslanec volební obvod, v kterém byl zvolen. Do parlamentu se tak dostane pouze málo politických stran, často se stává, že zůstanou jen dvě silné strany, které soupeří o moc. Strana, která chce ve většinovém systému uspět, musí zaujmout široké spektrum společnosti. Vláda je sestavována malým počtem stran a tak by měla být relativně stabilní s jednotnou opozicí.

Nevýhodou většinového volebního systému je, že menšiny nejsou dostatečně zastoupeny v parlamentu a tento systém neodráží rozložení politických sil v zemi. Volební výsledek pouze ukazuje, která strana v jednotlivých volebních obvodech vyhrála a hlasy stran, které nezískaly většinu, se tak ztrácejí. Toto není příznivé pro nově vzniklé strany. Nepoměr mezi počtem získaných hlasů a počtem mandátů je typický pro většinový volební systém. Největším kladem tohoto systému je jednoduchost a úzké spojení poslanců s jejich volebními obvody.

Systém poměrného zastoupení využívá vícemandátové obvody, pro které politické strany připraví kandidátní listinu. Počet kandidátů na listině většinou odpovídá počtu rozdělovaných mandátů v daném obvodě. Tento systém přenáší nejdynamičtěji a nejspravedlivěji vůli obyvatelstva. Umožňuje přesné rozložení všech politických sil a zaručit jim odpovídající parlamentní zastoupení a také vytváření nových politických

stran. Systém poměrného zastoupení je vhodný pro společnost s menšinovými zájmy. Nevýhodou je tříštění politické moci. Oslabuje se tak činnost parlamentu a zejména vlády, která bývá koaliční a k jejímu sestavení vede dlouhá cesta plná vyjednávání. Tomuto se dá předcházet pomocí zpevnování různými mechanismy, mezi které patří několikaprocentní klauzule. Tato klauzule činí v České republice 5 %, a pokud ji strana nepřekročí, nezíská poslanecký mandát. Další nevýhoda je nemožnost voliče ovlivnit výběr kandidátů. Volí se pouze strana, respektive kandidátní listina. Co se týče rozhodování v parlamentu, takto zvolení kandidáti spíše upřednostňují zájmy strany a ne zájmy obvodu v kterém byli zvoleni. Volič může ovlivnit výběr kandidátů, pokud je systém poměrného zastoupení doplněn o mechanismus osobních preferencí. Přidělením této preference má volič možnost ovlivnit pořadí na kandidátní listině. Přepočítávání volebních výsledků a rozdělování mandátů je složité a ve světě se tak využívá mnoho metod přepočítávání.

V České republice se systém poměrného zastoupení využívá při volbách do poslanecké sněmovny a při volbě do senátu se naopak využívá systému většinového.

3.2. Tržní selhání

Důvody státních zásahů do ekonomiky jsou tržní selhání. Dle Stiglitze (1997) existuje šest důležitých okolností, které vedou k státním zásahům.

3.2.1. Selhání konkurence

Pro fungování neviditelné ruky trhu je důležitá konkurence. Monopolní firma má mezní tržby z dodatečné jednotky produkce nižší než je cena, za kterou byla jednotka prodána. Pro maximální zisk se volí takový rozsah výroby, který odpovídá rovnosti jejich mezních nákladů a mezních tržeb, což odpovídá menšímu rozsahu produkce. Rovnováha je narušena tím, že cena, za kterou spotřebitelé nakupují další jednotku statku, neodpovídá mezním nákladům na výrobu této dodatečné jednotky. Cena, která by odpovídala mezním nákladům, by mohla být nižší a tím by se umožnilo zvýšení

poptávky po daném produktu. Aby dosáhl vyšší ceny, omezuje neregulovaný monopol svoji produkci. To vede ke ztrátě užitku pro celou společnost a tím je dán důvod pro vládní zásah, který tuto neefektivnost svojí politikou odstraní (antimonopolní zákon, regulace ceny).

3.2.2. Existence veřejných statků

Statky nebo služby, které soukromý sektor neposkytuje vůbec nebo v omezené míře, existují v každé ekonomice. Je to proto, že náklady, které by na ně bylo nutné vynaložit, jsou větší, než efekt, který jednotlivci přinesou. Často jde o takové statky a služby, které přinášejí užitek všem členům společnosti, ale jejich poskytování nepřináší výrobcí požadovaný zisk, proto nemá o jejich dostatečnou výrobu zájem. Ovšem užitek pro všechny potenciální uživatele je v souhrnu větší, než náklady spojené s jejich poskytováním. Neexistence statků tohoto typu, nebo jejich nedostatečná nabídka snižují blahobyt společnosti, a proto v těchto případech má veřejný sektor nezastupitelnou roli.

3.2.3. Existence externalit

V praxi se najde mnoho případů, kdy činnost jedné firmy ovlivňuje podmínky pro činnost jiných firem. Na jednu stranu může firma svojí činností zvýšit náklady jiných firem, aniž by toto zvýšení kompenzovala a na stranu druhou může firma podmínky jiných výrobců zlepšovat. Nejuváděnější příklady jsou znečišťování vody a ovzduší. Negativní externalita je činnost jednotlivců nebo společností, která způsobuje jiným spotřebitelům nebo výrobcům vyšší náklady. Činnost jednotlivců nebo společností, která přináší prospěch ostatním, se nazývá pozitivní externalita. Tržní mechanismus nezabezpečuje při přítomnosti externalit dosažení efektivní alokace zdrojů, protože jednotlivé subjekty nezapočítávají do svých nákladů plné důsledky své činnosti. Firmy budou v případě negativních externalit produkovat více, než by bylo efektivní, jelikož jejich náklady jsou podhodnocené. Na druhou stranu firmy, které vytvářejí pozitivní externalitu, budou produkovat nižší objem, neboť nejsou plně kompenzováni. Proto je

rozšířený názor, že pokud by se vláda výrazně nezapojovala, bylo by znečištění životního prostředí mnohem horší. Kontrola životního prostředí tak přináší pozitivní externalitu. Vláda má k regulaci externalit různé způsoby. Negativní externality řeší omezováním aktivit, například pomocí stanovení emisních limitů pro automobily. Jiným řešením je uvalování poplatků na negativní externality.

3.2.4. Neúplné trhy

K tomuto tržním selhání dochází, když soukromé trhy nejsou schopny zajistit určitý statek nebo službu, i přes to že spotřebitelé jsou ochotni za něj zaplatit více, než činí náklady na výrobu. Riziko ztráty pro soukromý subjekt, který by mohl daný statek nebo službu nabídnout, je příliš vysoké. Bankovní a pojistný trh je s problémem neúplných trhů často spojován. K tomu, aby subjekty byly ochotny uspokojovat danou poptávku, může stát například subvencovat úroky v případě úvěrů, může také zákonem uložit vytváření fondů pro pojištění rizik nebo také může vytvářet rezervy na odstraňování následků živelných pohrom. O doplňkových trzích mluvíme, pokud nastane situace, kdy se jeden statek nevyrábí, protože není výrobce na statek druhý, bez kterého ovšem statek první nemůže být používán, a tak dochází i ke ztrátě blahobytu pro společnost. Výrobu daného statku může stát případně podpořit. Pokud se posuzuje přiměřenost státních zásahů v odstraňování nedokonalostí trhu, je třeba postupovat opatrně. Soukromé firmy mají totiž většinou dobré důvody proč dané druhy statků a služeb nenabízí. Zpravidla jde o vysoké náklady nebo nepřiměřené riziko.

3.2.5. Nedostatek informací

Informace jsou důležité pro rozhodnutí výrobce i spotřebitele, kam své omezené zdroje investují, aby dosáhli maximálního užitku. Informace, které mají charakter veřejného statku, tj. že je využívají prakticky všichni, nejsou poskytovány soukromým subjektem, protože náklady na jejich získání jsou velmi vysoké a cena, kterou by potenciální spotřebitel byl ochoten zaplatit, by mu nezajistila potřebný zisk. Jde například o

předpovědi počasí a dopravní informace. V těchto případech veřejný sektor zabezpečuje tyto informace jako veřejný statek zdarma nebo za cenu nákladů vynaložených na jejich předání. Informace prospěšné veřejnosti se nejlépe šíří pomocí veřejnoprávního rozhlasu a televize.

K ochraně spotřebitelů se vztahuje řada opatření veřejného sektoru v oblasti informací. Informace pro spotřebitele představují pro výrobce dodatečné náklady, které může považovat za zbytečné. Toto je podklad pod argument, že trh ponechaný sám sobě neposkytuje spotřebitelům úplné a dostatečné informace. Nedostatek informací ovšem může vést k tomu, že spotřebitel zvolí nevhodný statek a své zdroje tak vynaloží neefektivně. V horším případě důsledek užití tohoto statku může ohrozit spotřebitelovo zdraví nebo život, v nejhorším případě může dojít k úmrtí. Argumentace odpůrců zásahů státu v této oblasti stojí na názoru, že je v zájmu výrobce aby byl spotřebitel s jeho zbožím spokojený, tudíž mu základní informace podá sám o sobě. Etické chování však není vlastní všem výrobcům. Proto stát řeší nedostatek informací pomocí nařízení, které soukromým firmám nařizuje poskytování informací, např. doba upotřebitelnosti, návod na používání, viditelné uvedení ceny apod. Tato povinnost ovšem znamená pro veřejný sektor dodatečné náklady, které souvisejí s kontrolou dodržování zákonů, norem a dalších předpisů.

3.2.6. Nezaměstnanost, inflace a nerovnováha

V 19. a 20. století se vyskytovala období, kdy se rozsáhle nevyužívaly zdroje ekonomického růstu, a trh sám o sobě nebyl schopen zajistit makroekonomickou rovnováhu. Typickým příkladem je selhávání trhu práce, který je typický nedokonalou konkurencí a nízkou pružností ceny práce. Vysoká nezaměstnanost způsobuje snížení poptávky a sociální neklid, a toto vede k omezení nabídky spojené s omezeným využíváním výrobních kapacit a ekonomika se tak celkově dostává pod svůj ekonomický potenciál. Ztráta kvalifikace, snížení životní úrovně rodin, ztráta ochoty pracovat, růst kriminality a další negativní jevy jsou způsobeny dlouhodobou nezaměstnaností a proto je v zájmu společnosti, aby stát využíval svých nástrojů k

ovlivňování trhu práce. Veřejný sektor by měl zejména vytvářet takové podmínky, aby všichni, co chtějí pracovat, práci našli.

Inflace je další vážný makroekonomický problém, který znehodnocuje úspory, zkresluje cenu peněz v ekonomice a tím zapříčiňuje chybná rozhodnutí. Strana nabídky i strana poptávky může být zdrojem inflace. Stát může svými zásahy inflaci omezit, ale také ji může svými nepřiměřenými nároky na růst vládních výdajů vyvolat. Inflace a nezaměstnanost jsou považovány za nejhorší selhání trhu a jejich řešení je nejsložitější.

3.3. Funkce veřejného sektoru

Vymezit funkce veřejného sektoru není jednoduché. Názory na ně nejsou jednotné, ale nejčastěji se uvádějí funkce ekonomická, sociální a politická (Peková, Pilný, Jetmar 2008).

Funkce ekonomická

Zabezpečuje veřejné statky, a pokud je to nutné odstraňuje následky především negativních externalit, které vznikají selháním trhu. Vliv na celkovou míru zaměstnanosti má vytváření pracovních příležitostí veřejným sektorem.

Funkce sociální

Tato funkce představuje prospěšnost veřejného sektoru, především jde o služby pro sociálně slabší vrstvy obyvatelstva. Mluvíme například o oblasti sociální péče a neziskových organizací ve veřejném sektoru, které zajišťují služby pro sociálně potřebné občany. Sociální vazby a postavení občanů jsou ovlivňovány veřejným sektorem.

Funkce politická

Hospodářská politika, která má povahu veřejné politiky, působí na činnost veřejného sektoru. Tato povaha je dána tím, že cíle a nástroje jsou předmětem veřejného rozhodování v zákonodárném sboru.

3.4. Velikost veřejného sektoru

Velikost veřejného neziskového sektoru stále roste. Na tvorbě hrubého domácího produktu se významně účastní neziskové organizace, které zaměstnávají významný podíl práceschopného obyvatelstva. Stát i územní samospráva může zřizováním neziskových organizací řešit nejen zabezpečování veřejných statků, ale i vytváření pracovních příležitostí a tím i snižování nezaměstnanosti. Některé z činností veřejného sektoru vytvářejí podmínky pro rozvoj sektoru soukromého, růst výroby a zaměstnanosti v soukromém sektoru. Rozsah veřejného sektoru je předmětem časových a prostorových analýz. Pro srovnání vývoje i v mezinárodním měřítku se používá nejčastěji ukazatel podílu výdajů na veřejný sektor k hrubému domácímu produktu v procentech.

Významná je i strukturální analýza, která umožňuje porovnávat rozvoj jednotlivých resortů veřejného sektoru v čase i v prostoru. Analyzuje podíl veřejných výdajů vynaložených na jednotlivé resorty veřejného sektoru na HDP. Podíl veřejných výdajů na HDP se označuje jako tzv. výdajová kvóta.

3.4.1. Elasticita veřejných výdajů

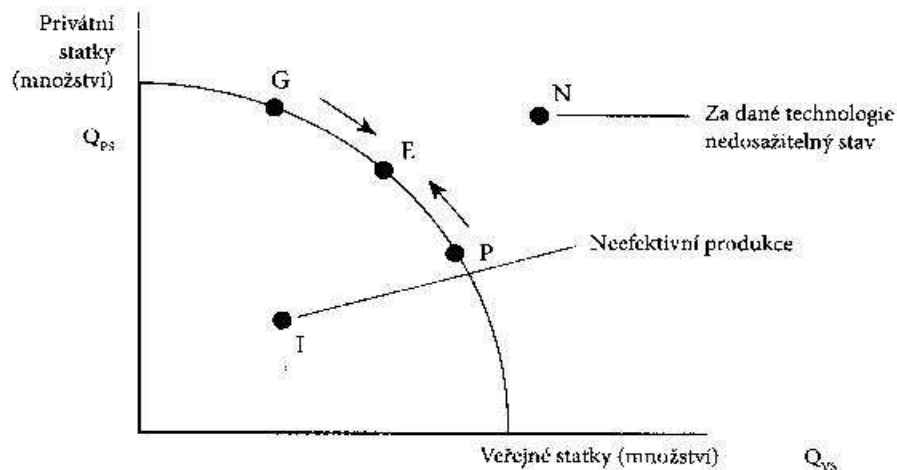
Elasticita (E) slouží k srovnání dynamiky veřejných výdajů v čase. Vyjadřuje se pomocí změny veřejných výdajů ke změně HDP mezi obdobími,

$$\text{tj. } [(VV_{t+1}-VV_t)]:[(HDP_{t+1}-HDP_t):HDP_t].$$

Pokud je $E > 1$, tak veřejné výdaje rostou rychleji než HDP, což je ovšem dlouhodobě neudržitelné z hlediska zdrojů financování. Pokud se $E = 1$, je vývoj veřejných výdajů stejný jako vývoj HDP, a pokud je $E < 1$, rostou veřejné výdaje méně než HDP.

3.4.2. Křivka produkčních možností

Tato křivka představuje možnosti dané ekonomiky, tj. jaké množství soukromých a veřejných statků může společnost produkovat.

Obr. č.1: Křivka produkčních možností

Zdroj: PEKOVÁ, J., *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*

„Čím více chce stát, resp. i územní samospráva, produkovat veřejných statků, tím více musí vybrat daní na financování produkce veřejných statků, tím více se musí omezit produkce soukromých statků (posun z bodu G do bodu E) a naopak (posun z bodu P do bodu E).“¹

3.4.3. Faktory ovlivňující velikost veřejného sektoru

Velikost a strukturu veřejného sektoru ovlivňují různé faktory. Peková (2008) uvádí mezi nejdůležitějšími faktory:

1. **faktory ekonomické** – především sem patří fáze ekonomického rozvoje, výkonnost ekonomiky, možnosti přerozdělovacích procesů v ekonomice přes

¹ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, 3. přepracované vydání. Praha : ASPI, 2008. 712 s.

veřejné finance, ale také i bariéry výkonnosti, které omezují způsoby přerozdělování části finančních zdrojů nenávratným způsobem přes rozpočtovou soustavu a bariéry spotřeby. Výkonnost ekonomiky je tedy ovlivňována fungováním tržního systému. Výkonnost tak ovlivňuje možnosti vybírání potřebných finančních prostředků formou daní, které plynou do rozpočtové soustavy a jejich následné přerozdělování pro financování potřeb veřejného sektoru. Velikost disponibilních finančních zdrojů rozpočtové soustavy je limitujícím faktorem rozvoje veřejného sektoru.

2. **faktory historické a geopolitické** – využívání principu solidarity a rovnosti ovlivňuje velikost veřejného sektoru. Úloha veřejného sektoru se zdůrazňuje v závislosti na podmínkách ve státě, na přírodních podmínkách apod. Záleží na postavení státu jestli zdůrazní roli svobodného jedince, který se o sebe musí postarat nebo zda se více zdůrazní úloha veřejného sektoru jako zajišťovatele služeb pro obyvatelstvo.
3. **faktory demografické** – růst populace a změny v její věkové a sociální struktuře obecně vede k růstu veřejného sektoru, ovšem pouze za předpokladu, že neklesá poptávka po veřejných statcích. Jako příklad změn ve věkové a sociální struktuře a tím i změn v poptávce můžeme uvést např. stárnutí obyvatelstva, které povede k růstu poptávky po veřejných statcích v oblasti zdravotnictví, sociální péče apod.
4. **faktory kulturně náboženské** ovlivňují sociální cítění a podporují snahy o vytvoření pracovních příležitostí a vzdělávání i pro nejchudší skupiny obyvatel.
5. **faktory politické** – Volební programy se většinou zabývají množstvím a kvalitou zabezpečovaných veřejných statků, díky čemuž získávají hlasy voličů. Před volbami se zpravidla prosazují návrhy zákonů, které jsou pro voliče přínosné a naopak se nepřichází s úspornými návrhy, které jsou nepopulární. Realizace těchto nepopulárních opatření se nechává na povolební období.

3.5. Efektivnost veřejného sektoru

Existence veřejného sektoru je jedním z důsledků tržního selhání. Veřejný sektor by měl vést k dosažení vyšší efektivnosti, nicméně je velkým problémem dosáhnout efektivnosti při vynakládání finančních zdrojů z rozpočtové soustavy. Tendence k neefektivnosti veřejného sektoru je hlavním projevem jeho selhání i selhání vlády a veřejné správy. Pokud efektivnost chápeme v užším pojetí jde o tzv. paretovskou efektivnost, kde dané ekonomické uspořádání je efektivní, když nemůže nastat změna, která by zapříčinila, že jeden subjekt získá, aniž jiný subjekt něco ztratí. Pro efektivnost veřejného sektoru v hledisku paretovské efektivnosti platí, že řešení je efektivní, pokud roste užitek nejméně jednomu jedinci, a přitom ostatním zůstává užitek nezměněn. Optimum nastává, pokud už není možné zvýšit užitek kteréhokoliv jednotlivce, aniž by se snížil užitek ostatních.

3.6. Veřejné statky

Jsou to služby a statky, které neprocházejí trhem, jsou spotřebovávány kolektivně, jsou více či méně užitečné celé společnosti a často je u nich efektivní, pokud jsou zajišťovány veřejnou správou.

Tyto statky můžeme dělit na čisté a smíšené.

- Čisté statky jsou spotřebovávány automaticky. Veřejná správa je považována za čistý veřejný statek a za resort v rámci veřejného sektoru.
- Smíšené veřejné statky se liší od čistých statků tím, že jde určit poměrně přesně podíl jednotlivce na jejich spotřebě a tak lze i stanovit uživatelský poplatek za jednotku spotřeby veřejného statku.

3.6.1. Zabezpečování veřejných statků

Veřejné statky může stát a územní samospráva zabezpečovat různým způsobem. Při rozhodování o konkrétním způsobu je potřeba zvažovat hospodárnost ve vynakládání finančních prostředků z příslušného veřejného rozpočtu a užitek občanů.

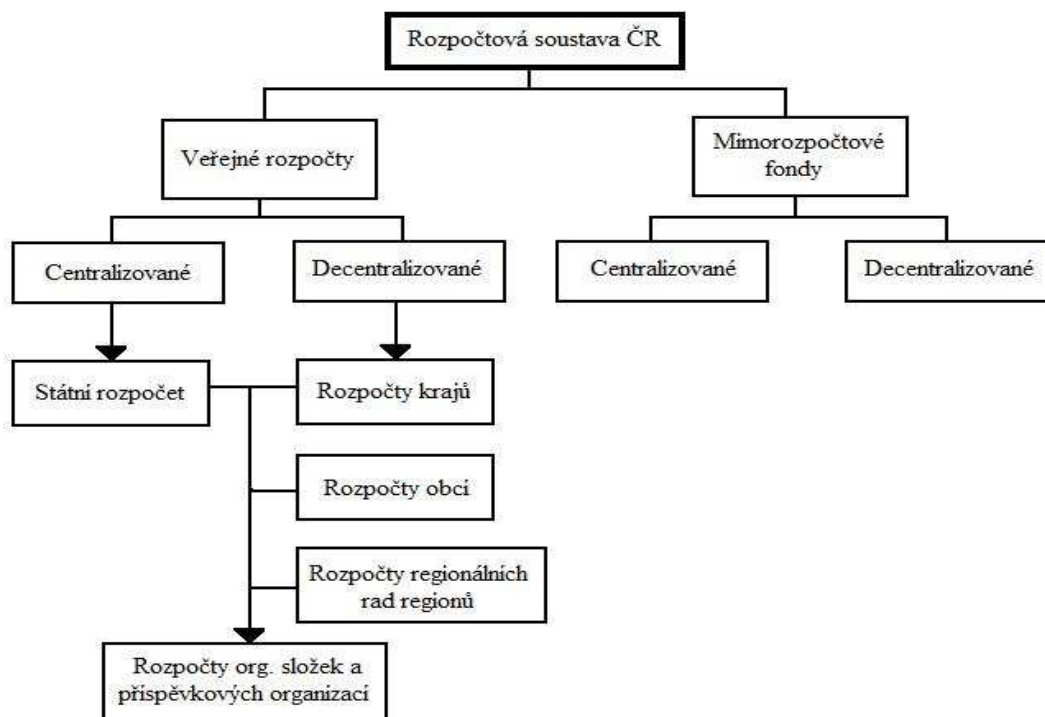
Veřejné statky jsou zajišťovány pomocí:

- Neziskových organizací – k tomuto účelu se zřizují ve veřejném sektoru, hovoří se o nich jako o vládních či veřejnoprávních neziskových organizacích.
- Státních a komunálních podniků – zejména zajišťují tzv. polotržní statky, případně i tržní statky.
- Spolupráce se soukromoprávními neziskovými organizacemi i ziskovým sektorem. Jako příklad můžeme uvést zakázky u soukromého sektoru, které jsou zadávány na základě výběrového řízení s pečlivě vypracovanou smlouvou.
- Založení společného podniku – většinou využíváno na úrovni územní samosprávy. Jde o partnerství veřejného a soukromého sektoru.

4. Veřejné rozpočty a jejich typy

4. 1. Rozpočtová soustava

Nedílnou součástí financování netržních činností státu a územní samosprávy je rozpočtová soustava. Její velikost je závislá na politickém a územním uspořádání státu. Pokud je vnitřní uspořádání státu složité, tím více je i veřejných rozpočtů a mimorozpočtových fondů. Do rozpočtové soustavy České republiky patří rozpočty ústřední vlády a rozpočty místní. Rozpočty ústřední vlády tvoří státní rozpočet, včetně Národního fondu (spravovaný Ministerstvem financí), který soustřeďuje finanční prostředky z fondů EU, rozpočty organizačních složek a příspěvkových organizací státu a samosprávy, státní finanční účelové fondy, státní pojistné fondy a rozpočty krajských a obecních úřadů.

Obr. č.2: Rozpočtová soustava ČR

Zdroj: HAMERNÍKOVÁ Bojka, MAAJTOVÁ Alena a kol. *Veřejné finance*.

Veřejné rozpočty se v současné době řídí dvěma zákony: zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, a zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

4.2. Veřejný rozpočet

Veřejné rozpočty slouží k rozdělování a přerozdělování důchodů. Sestavují se na jedno rozpočtové období, které je shodné pro celou rozpočtovou soustavu a bývá ve většině zemí shodné s kalendářním rokem. Veřejný rozpočet je současně peněžní fond, bilance, finanční plán, nástroj veřejné politiky a právní norma.

4.2.1. Rozpočet jako peněžní fond

Jako peněžní fond funguje veřejný rozpočet na principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti. V praxi to znamená, že daně, které odvedeme do státního rozpočtu, nedostaneme zpátky a neexistuje rovnost mezi tím, co do státního rozpočtu vložíme a tím co z něj dostaneme zpátky například formou sociálních dávek. Tyto vztahy většinou upravuje zákon. Veřejný rozpočet se dá rozdělit na dvě části, běžnou a kapitálovou bilanci. Toto rozdělení se využívá k rozpočtovým analýzám. Běžný rozpočet obsahuje běžné, každoročně se opakující příjmy a výdaje, které z větší části tvoří obligatorní výdaje (zákonné). Z dlouhodobého hlediska by měl být roční běžný rozpočet vyrovnaný, lépe řečeno přebytkový. Běžné příjmy by měly být rozpočtovým omezením pro běžné výdaje. Kapitálový rozpočet obsahuje neopakující se, většinou jednorázové příjmy a výdaje. Tyto příjmy a výdaje nemusí být vždy vyrovnané.

4.2.2. Rozpočet jako bilance

Bilance je náhled na veřejný rozpočet z účetního hlediska. Rozpočet může být vyrovnaný, přebytkový nebo schodkový. Pokud je výsledek přebytkový, je tvořena finanční rezerva pro příští rok, pokud schodkový musí se hledat finance, které rozpočet

vyrovnají. Tyto finance jsou především čerpány z minulých rezerv a také z vydaných státních dluhopisů. Příjmy do státního rozpočtu mohou během rozpočtového období kolísat, jde zejména o daňové příjmy, výdaje jsou oproti tomu v průběhu roku poměrně plynulé. V důsledku toho je běžné, že mezi nimi během rozpočtového období dochází k časovému nesouladu. Pokud hospodaření skončí na konci roku přebytkem, dá se tento přebytek půjčit a tím se stává návratným výdajem. Pokud hospodaření skončí schodkem, mohou se deficity nabalovat a tak se stát hlavní součástí veřejného dluhu. Cílem hospodaření by měl být vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet. Účty veřejných rozpočtů vedou banky. Státní rozpočet ČR spravuje ČNB.

4.2.3. Rozpočet jako finanční plán

Finanční plán na rozpočtové období má u státního rozpočtu podobu zákona. V průběhu celého období vstupují jednotlivé druhy příjmů na příjmový účet rozpočtu a z výdajového účtu se postupně uhrazují potřeby. Proto je každý rozpočet tokovou veličinou. Pokud je rozpočet schvalován v určité výši, tak není nikdy stav příjmů a výdajů vidět na těchto účtech. Je to dáno tím, že se v průběhu rozpočtového období plynule uhrazují výdaje pomocí došlých příjmů. Toky příjmů a výdajů jsou ovlivňovány různými vlivy. Důležitý je i krátkodobý plán, který umožňuje investovat dočasně nevyužitě zdroje rozpočtu a půjčovat si návratné finanční prostředky jen na nezbytnou dobu. Krátkodobý plán však není dostačující pokud chceme dosáhnout vyšší efektivity v rámci celé rozpočtové soustavy. Proto je čím dál tím více důležitý rozpočtový výhled.

4.2.3.1. Rozpočtový výhled

„Rozpočtový výhled je pomocným nástrojem územního samosprávného celku a svazku obcí sloužícím pro střednědobé finanční plánování rozvoje jeho hospodářství. Sestavuje

se na základě uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků zpravidla na 2 až 5 let následujících po roce, na který se sestavuje roční rozpočet.“²

4.3. Funkce veřejného rozpočtu

Podstatou veřejného rozpočtu jsou jeho funkce. Tři hlavní funkce jsou alokační, redistribuční a stabilizační funkce.

- Funkce alokační je funkcí nejstarší. Vyjadřuje postavení státu jako produkčního subjektu, který zajišťuje pro své obyvatele různé veřejné statky.
- Redistribuční funkce je spojena s přerozdělováním části HDP. Má za cíl zmírnit důchodové a sociální nerovnosti ve společnosti.
- Stabilizační funkce funguje na principu aktivních zásahů státu do fungování hospodářského mechanismu. Tato funkce je působností státního rozpočtu, který tak může ovlivňovat inflaci, zaměstnanost, platební bilanci a celkový růst země.

4.4. Rozpočtové zásady

Rozpočtové zásady se postupně formulovaly, když se státní rozpočet utvářel jako centralizovaný zdroj finančních prostředků. Ze zkušeností z historického vývoje tak vznikly požadavky na stavbu státního rozpočtu. Těmito zásadami by se měl řídit celý rozpočtový proces.

4.4.1. Zásada úplnosti státního rozpočtu

Státní rozpočet má zachycovat všechny finanční operace vlády a centrálních institucí. Všechny příjmy a výdaje musí být zachyceny v úplných částkách. Dle této zásady by ovšem neměly existovat jiné mimorozpočtové fondy.

² Zákon č. 250/2000 Sb., §3 odst. 1

4.4.2. Zásada jednotnosti

Tato zásada spočívá v tom, že veškeré příjmy a výdaje procházejí centrálním rozpočtem, kde jsou zaznamenávány účetně a tím jsou zachyceny na jediném dokumentu jednotným způsobem. Od této zásady se v minulosti očekávala možnost seriózního posouzení finanční situace státu. Vzhledem k tomu, že příjmy a výdaje začaly být různorodé a mnohostranné, začaly se postupně sestavovat rozpočty mimořádné, dodatečné a doplňkové. Tento systém dílčích rozpočtů, který se hlavně uplatňuje v podmínkách decentralizace rozpočtové soustavy, je označován jako zásada rozpočtové plurality.

4.4.3. Zásada reálnosti a pravdivosti státního rozpočtu

Požadavek, který měl zabránit rozpočtovým přesunům, tj. zabránit převodu výdajů určených pro daný účel na účel jiný, byl příčinou vzniku této zásady. Tyto převody se buď zakazují, nebo velmi ztěžují a je možné je realizovat pouze v určité míře a za přesně daných podmínek na základě zákonného opatření. Účelem této zásady je zamezit zkreslování údajů v rozpočtu, který by měl reálně a pravdivě odrážet příjmové a výdajové možnosti. Tato zásada je v podmínkách tržní ekonomiky obtížně uplatňovatelná.

4.4.4. Zásada každoročního sestavování a schvalování rozpočtu

Sestavování a schvalování rozpočtu, které probíhá každý rok umožňuje lepší přehled o skladbě příjmů a výdajů státu a přispívá tak k prohloubení parlamentní kontroly. Ve většině zemí se rozpočtové období kryje s kalendářním rokem. Schvalování rozpočtu by mělo proběhnout v takovém termínu, aby byl rozpočet projednán a schválen před začátkem rozpočtového roku. V případě, že rozpočet není schválen je vláda dočasně zplnomocněna k uplatnění tzv. rozpočtového provizoria.

Toto provizorium nastává:

- pokud není rozpočet schválen před zahájením rozpočtového období. Například jestliže nebyl včas zpracován a předložen k projednání nebo se při projednávání konečné verze neshodne parlament a vláda;
- rozpočet také nelze reálně sestavit v případě mimořádně těžké hospodářské situace, případně válečného stavu.

4.4.5. Zásada vyrovnanosti

Tato zásada je klasickou zásadou finanční politiky státu. Toto tzv. „*zlaté pravidlo rozpočtové politiky*“ vyžaduje vyrovnanost rozpočtu alespoň v delším časovém období. Dle této zásady jsou výdaje sestavovány tak, aby se rovnaly příjmům. Pro začátek 20. století bylo dodržování této zásady typické. Postupem času se od ní ale ustupovalo a řada států začala uplatňovat spíše deficitní rozpočet, což vedlo k růstu veřejného dluhu. Česká republika poprvé přijala schodkový rozpočet na rok 1999.

4.4.6. Zásada přehlednosti

Uplatňuje se prostřednictvím rozpočtové bilance a je zajišťována pomocí rozpočtové skladby. Je pevně stanovena věcná struktura rozpočtu, v jejímž rámci jsou logicky seřazeny příjmy a výdaje. Dodržování této zásady zajišťuje přehlednost příjmů a výdajů, jejich srovnatelnost v čase a provedení kontroly. Pro tento účel jsou vypracovány stupně rozpočtové klasifikace, tj. členění příjmů a výdajů na kapitoly, skupiny, oddíly, pododdíly, paragrafy a položky.

4.4.7. Zásada publicity

Je označována také jako zásada zveřejnění nebo zásada veřejnosti a původně měla zamezit tajnému hospodaření vlády. Její uplatnění probíhá tak, že návrh rozpočtu je projednáván v parlamentu a poté se zveřejňuje v podobě právní normy ve sbírce zákonů.

4.5. Rozpočtová pravidla

Tyto pravidla vycházejí ze všeobecně platných rozpočtových zásad, kterými se řídí celý rozpočtový proces. Rozpočtová pravidla vycházejí ze zákona o rozpočtových pravidlech.

4.5.1. Pravidlo institucionálního určení navrhovatele rozpočtu

Spočívá v zákonném určení instituce, která má za povinnost vytvořit návrh rozpočtu. Zpravidla je to ministr financí, respektive ministerstvo financí. Tímto úkolem je v některých zemích pověřen prezident a jeho rozpočtová kancelář (USA), nebo premiér (Velká Británie). V ČR je návrh rozpočtu vypracováván ministerstvem financí v součinnosti se správci kapitol, územními samosprávnými orgány a státními fondy.

4.5.2. Pravidlo způsobu vypracování výdajové stránky rozpočtu

Pravidlo způsobu vypracování výdajové stránky rozpočtu stanovuje, kdo a jakým způsobem vypracovává návrh výdajů státního rozpočtu. Může to být každý ministr za svůj resort, přičemž ministr financí může nebo nesmí stanovit jednotlivým ministrům rozsah rozpočtových výdajů, popřípadě prezident nebo premiér. V České republice celkové výdaje státního rozpočtu určuje ministerstvo financí na základě částky střednědobého výdajového rámce schváleného Poslaneckou sněmovnou při schvalování rozpočtu na předchozí rozpočtové období. Střednědobý výdajový rámec tvoří celkové výdaje státního rozpočtu a státních fondů na jednotlivé roky schváleného střednědobého výhledu.

4.5.3. Pravidlo přednosti výdajů před příjmy

Toto pravidlo spočívá v názoru, že příjmy státního rozpočtu by se měly využívat ke stabilizaci ekonomiky a výdaje k podpoře ekonomického růstu. Problémem je nadhodnocení nebo podhodnocení výdajů státního rozpočtu. Nadhodnocování vzniká

tehdy, když má vláda zájem na tom, aby státní závěrečný účet byl uzavřen jako přebytkový. Podhodnocování vzniká, když se vláda snaží o schválení výdajů v parlamentu, přičemž v průběhu rozpočtového období počítá s dodatečnými zdroji.

4.5.4. Pravidlo schvalování rozpočtu

Pravidlo schvalování rozpočtu je závislé na tom, jak je v Ústavě vymezena zákonná moc ve státě a jakou roli v tomto směru hraje parlament. V České republice je rozpočet schvalován Poslaneckou sněmovnou a na nižších úrovních příslušným zastupitelstvem.

4.5.5. Pravidlo omezení přesunů v rozpočtu

Zákonem jsou stanoveny možnosti přesunu jednotlivých položek v rámci struktury výdajů. Tyto přesuny jsou do velké míry omezeny, či zcela zakázány. Jisté možnosti k provedení změn mohou být delegovány na ministra financí nebo premiéra, ale často se souhlasem parlamentu. Přesun mezi závaznými ukazateli státního rozpočtu v rámci kapitoly maximálně ve výši 10 % celkového objemu závazného ukazatele může v České republice provést vláda, lépe řečeno v jejím pověření ministr financí. Přesuny nad hodnotu 10 % může povolit Rozpočtový výbor Poslanecké sněmovny. Tento zákaz přesunů výdajů vychází z toho, že by došlo k přeměně určení výdajů státního rozpočtu.

4.5.6. Pravidlo alokace výdajů

Toto pravidlo je používáno v zemích s federativním uspořádáním a v zemích, které jsou členy nadnárodních uskupení, tzn. tam kde je nad státními rozpočty rozpočet nadnárodní. Náplní tohoto pravidla je to, že část výdajů zabezpečuje potřeby na úrovni federace a část výdajů je rozdělována mezi jednotlivé územní celky k zaopatření jejich potřeb. Vše se řídí dle pravidel, která schvaluje příslušný orgán. Tento federální (nadnárodní) rozpočet vyrovnává rozdíly mezi územními celky (ekonomické, sociální,

odvětvové) nebo podporuje rozvoj určitého druhu služeb. Také může financovat federální projekty (unijní investice).

4.5.7. Pravidlo vymezení příjmů, výdajů a rezerv

Všechny příjmy a výdaje státního rozpočtu jsou vymezeny zákonem (např. daně, dotace, cla, apod.). Pro krytí nezbytných a nepředvídaných výdajů se ve státním rozpočtu vytváří vládní rozpočtová rezerva, která může sloužit i ke krytí úbytku rozpočtových příjmů. Vláda navrhuje velikost rezervy a schvaluje jí parlament. Zákon o rozpočtových pravidlech stanovuje její minimální výši na 0,3 % celkových výdajů státního rozpočtu na daný rozpočtový rok. O jejím použití rozhoduje vláda a v rozsahu jí určeném ministr financí. Poté podává vláda zprávu Poslanecké sněmovně ve zprávách o plnění státního rozpočtu.

4.5.8. Pravidlo rozpočtového provizoria

„Není-li Poslaneckou sněmovnou vysloven souhlas se zákonem o státním rozpočtu na příslušný rozpočtový rok před prvním dnem rozpočtového roku, řídí se rozpočtové hospodaření v době od prvního dne rozpočtového roku do nabytí účinnosti zákona o státním rozpočtu na tento rozpočtový rok objemem příjmů a výdajů státního rozpočtu schváleného pro předchozí rozpočtový rok. Výdaje státního rozpočtu se uvolňují jednotlivým kapitolám státního rozpočtu do výše jedné dvanáctiny celkové roční částky v každém měsíci období rozpočtového provizoria rozhodnutím ministerstva.“³

4.5.9. Pravidlo časového užití a účelovosti výdajů

Peněžní prostředky se uvolňují průběžně po celé rozpočtové období, čtvrtletně, v určitém měsíci či čtvrtletí, popřípadě určuje absolutní či procentní část výdajů na dané časové úseky.

³ Zákon č. 218/2000 Sb., §9 odst. 1

4.5.10. Pravidlo úhrady rozpočtově nezajištěných potřeb

Pravidlo úhrady rozpočtově nezajištěných potřeb určuje způsoby úhrady neplánovaných potřeb v průběhu rozpočtového období. Většinou se využívá těchto možností: hospodárnější realizace jiných úkolů, odsunutí nebo omezení jiného, méně naléhavého úkolu, použití mimorozpočtových zdrojů, zvýšení výnosů a využití zdrojů z vytvořené vládní rezervy.

4.5.11. Pravidlo sestavení a schvalovací procedury státního závěrečného účtu

Státní závěrečný účet, který zahrnuje výsledky hospodaření za minulý rok, zpracovává ve spolupráci s ostatními ústředními orgány instituce, která je stanovena tímto pravidlem. V České republice ministerstvo financí ve spolupráci se správci jednotlivých kapitol státního rozpočtu, územními samosprávnými celky a se státními fondy zpracovává návrh státního závěrečného účtu. Návrh podává ministerstvo k projednání v Poslanecké sněmovně. Pokud je státní rozpočet přebytkový nebo schodkový, vláda předkládá Sněmovně návrhy rozdělení přebytku nebo řešení deficitu.

4.6. Rozpočtová skladba

Rozpočtovou skladbu upravuje vyhláška č. 323/2002 Sb.

„Touto vyhláškou se stanoví rozpočtová skladba jakožto jednotné třídění příjmů a výdajů, které se uplatňuje v rozpočtech organizačních složek státu, při sledování plnění státního rozpočtu, při sledování čerpání rezervního fondu organizačních složek státu, v rozpočtech státních fondů, při pohybech na účtech státních finančních aktiv, při peněžních operacích spojených s řízením likvidity státního rozpočtu a při plánovaných a skutečných operacích rozpočtů a ostatních peněžních fondů obcí, krajů, regionálních rad regionů soudržnosti (dále jen "regionální rada") a dobrovolných svazků obcí s

*výjimkou fondu cizích prostředků, fondu sdružených prostředků a fondu podnikatelské činnosti.*⁴

Hlediska třídění příjmů a výdajů:

- **Hledisko odpovědnostní** třídí příjmy a výdaje dle správců jednotlivých kapitol (viz příloha č. 1)
- **Hledisko druhové** – příjmy a výdaje se třídí dle příjmových a výdajových druhů, které vyplývají z ekonomické charakteristiky jednotlivých finančních operací. Jednotkami třídění jsou rozpočtové třídy, seskupení rozpočtových položek, podseskupení rozpočtových položek a rozpočtové položky.
- **Hledisko odvětvové** - třídí příjmy a výdaje podle odvětví. Třídí se všechny výdaje a nedaňové a kapitálové příjmy obcí, krajů a dobrovolných svazků obcí s výjimkou příjmů ze splátek půjčených prostředků. Jednotkami třídění jsou rozpočtové skupiny, rozpočtové oddíly, rozpočtové pododdíly a rozpočtové paragrafy. Klasifikace odvětvová seskupuje vládní činnosti podle jejich účelu nebo funkce a je nezávislá na organizační struktuře vlády.
- **Hledisko konsolidační** – třídí výdaje vynakládané uvnitř soustavy veřejných rozpočtů a ostatních veřejných peněžních fondů a příjmy vznikající uvnitř této soustavy. Jednotkou třídění jsou záznamové jednotky.

4.7. Státní rozpočet

Zákon hovoří o státním rozpočtu takto:⁵

„Státní rozpočet představuje finanční vztahy, které zabezpečují financování některých funkcí státu v rozpočtovém roce. K tomuto účelu státní rozpočet soustřeďuje rozpočtové příjmy vymezené tímto nebo zvláštním zákonem.“

⁴ Vyhláška č. 323/2002 Sb., §1 odst. 1

⁵ Zákon č. 218/2000 Sb., §5 odst. 1, 2 a 3

„Státní rozpočet obsahuje očekávané příjmy, jakož i odhadované výdaje státního rozpočtu v rozpočtovém roce a financující položky.“

„Státní rozpočet jako souhrn finančních dokumentů zahrnuje zákon o státním rozpočtu, rozpis ukazatelů státního rozpočtu, podrobné rozpočty organizačních složek státu a změny těchto dokumentů.“

4.7.1. Příjmy státního rozpočtu

Příjmy státního rozpočtu jsou tvořeny příjmy běžnými, kapitálovými, daňovými a parařfiskálními. Dle zákona tvoří příjmy státního rozpočtu:

- Daňové výnosy včetně přířluřenství, které zahrnují penále, zvýšení daně, náklady daňového řízení, úroky a pokuty, které souvisí s platbami, které zákon pod daně zahrnuje.
- Správní a soudní poplatky. Jde o poplatky za službu, kterou odvedl stát. Tyto poplatky náleží částečně státu a částečně obcím či krajům. Za úkony soudu jsou vybírány soudní poplatky.
- Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti.
- Cla a celní poplatky za dovážené zboží putují pouze do státního rozpočtu.
- Odvod zbývajícího zisku ČNB. Po zaplacení provozních nákladů a odvodech do rezervního a ostatních fondů jde případný zbytek příjmů do státního rozpočtu.
- Sankce
- Příjmy z činnosti organizačních složek státu a odvody příspěvkových organizací.
- Příjmy z prodeje a pronájmu majetku ČR.
- Úhrady spojené s realizací státních záruk.
- Splátky návratných finančních výpomocí poskytnutých ze státního rozpočtu.
- Peněžní dary.
- Prostředky získané od Národního fondu za prostředky vydané ze státního rozpočtu.
- Další příjmy určené zvláštním právním předpisem.

4.7.2. Výdaje státního rozpočtu

Výdaje lze členit třemi způsoby – dle kapitol státního rozpočtu, dle jednotlivých odvětví a dle jednotlivých druhů.

4.8. Rozpočtový proces

Rozpočtový proces prochází čtyřmi základními fázemi:

- přípravy a projednávání návrhu rozpočtu ve vládě,
- projednávání a schvalování návrhu v parlamentu,
- realizace rozpočtu,
- následná kontrola.

Toto pořadí jednotlivých kroků přípravy a schvalování návrhu zákona o státním rozpočtu ČR je dáno zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a zákonem č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny. Návrh státního rozpočtu připraví ministerstvo financí, které vychází z podkladů jednotlivých ústředních orgánů, resortů a požadavků samospráv na transfery ze státního rozpočtu.

Příprava státního rozpočtu vychází z tzv. střednědobého rozpočtového rámce, který je schválen Poslaneckou sněmovnou. Ve druhé etapě (projednávání a schvalování) je rozpočet dán do rukou předsedy Sněmovny, a to nejpozději do tří měsíců před začátkem rozpočtového roku.

Schvalování rozpočtu probíhá ve třech čteních. V prvním čtení jsou projednávány příjmy a výdaje, salda aj., tyto základní údaje buď Sněmovna schválí, nebo navrhne vládě změny a stanoví termín pro předložení nového návrhu. Ve druhém čtení se k návrhu vyjádří navrhovatel, zpravodaj rozpočtového výboru a je vedena debata, v které se předkládají pozměňovací návrhy. Třetí čtení, které může být zahájeno nejdříve 48 hodin po skončení čtení druhého, obsahuje pouze návrhy oprav legislativně technických, tiskových či gramatických chyb. Na závěr Sněmovna hlasuje o pozměňovacích návrzích. Následně se Sněmovna usnese, zda s návrhem souhlasí, pokud ano, tak je přijatý návrh zákona uveřejněn ve Sbírce zákonů. Pokud je vysloven nesouhlas, následuje tzv. rozpočtové provizorium.

Pokud dojde k tomuto případu, tak se rozpočtové hospodaření od prvního dne rozpočtového roku do nabytí účinnosti zákona o státním rozpočtu řídí objemem příjmů a výdajů státního rozpočtu schváleného pro rok předchozí.

Státní závěrečný účet je připravován ministerstvem financí po ukončení kalendářního roku. Návrh státního závěrečného účtu je schvalován vládou a následně nejpozději do 30. dubna následujícího roku je dán k projednání a schválení Poslanecké sněmovně. Sněmovna pak rozhoduje o využití případných přebytků nebo uhrazení schodku rozpočtu na návrh vlády.

5. Veřejné rozpočty jako součást národního hospodářství

5.1. Charakteristika národního hospodářství

Zahrnuje všechny hospodářské činnosti ve státě. Dělení národního hospodářství se nejčastěji děje pomocí hospodářských odvětví. Můžeme také použít dělení sektorové – primární, sekundární a terciální sektor, a dělení odvětvové.

5.2. Financování kultury

Kultura je v tom nejširším pojetí považována za smíšený kolektivní statek, na jehož trvalé produkci a spotřebě má kulturně vyspělý stát zájem, ale jeho rozsah a skladbu přímo neurčuje. Z toho tak vyplývá skutečnost, že část nákladů na jeho pořízení hradí příslušný občan (spotřebitel) a zbývající část je financována v rámci výdajů veřejných rozpočtů. Vzhledem k tomu, že kvalitní kulturní činnost i produkty kultury řadíme mezi pozitivní externality, je v zájmu všech úrovní veřejné správy vytvářet co nejlepší podmínky pro realizaci kulturních činností.

5.2.1. Úloha občana na financování kultury

Společenský zájem o produkci určitých kulturních statků rozhoduje o velikosti financování kultury. Z hlediska financování kultury z veřejných rozpočtů jde o to, kolik chce občan z vlastní vůle dát na umění, památkovou péči, vědu a ostatní složky kultury. Při realizaci finančních toků musí správce příslušné rozpočtové kapitoly na dané vládní úrovni konkrétně rozhodnout o:

- množství prostředků, které je třeba zajistit v daném čase,
- prioritách použití prostředků z hlediska druhů produkovaných kulturních statků,
- tom komu a jakým způsobem a za jakých podmínek budou určité finanční prostředky poskytnuty,
- mechanismech pomocí kterých budou finanční prostředky poskytnuty,

- zajištění maximální efektivity vydaných prostředků aj.

O velikosti spotřeby kulturních statků se rozhoduje na trhu a jako čisté veřejné statky mohou mít kulturní statky spotřebu automatickou nebo fakultativní. Problémem je zjišťování konkrétních preferencí občanů z hlediska jejich zájmu o produkci a spotřebu jednotlivých druhů kulturních statků.

5.2.2. Rozdělení kulturních statků

V oblasti kultury se vyskytují všechny základní typy statků. Jde o statky:

1. veřejné – pro jejich spotřebu se běžně uplatňují znaky jako je nevylučitelnost ze spotřeby, nedělitelnost spotřeby a nulové mezní náklady na spotřebu každého dalšího spotřebitele,
2. smíšené – jako příklad můžeme uvést návštěvu dotovaného divadelního představení, prohlídku státního hradu aj. Tyto statky lze dělit dle jejich vlivu na počet občanů a to na:
 - národní – maximálně široký vliv na nejširší vrstvu národa,
 - lokální – vliv na omezený okruh obyvatel,
3. privátní – např. jde o umělecké dílo zakoupené soukromým subjektem za tržní cenu.

Vzácnost a užitná hodnota je základem ekonomické hodnoty kulturních statků. Je velmi náročné objektivně stanovit užitnou hodnotu příslušného kulturního statku. Platí tu, že je velký rozdíl v užitné hodnotě určitého statku pro různé spotřebitele z čehož vyplývá i cena statku. Velmi často dochází k extrémům při financování produkce příslušných kulturních zařízení, které vychází z potřeby vysoké kvalifikace nutné k posuzování užitné hodnoty. Proto jsou některé statky nedoceňovány nebo přeceňovány. Řešení spočívá v tom, že kulturní statky, o které je velký zájem, jsou zařazovány do statků privátních.

5.2.3. Důvody pro financování kulturních statků z veřejných zdrojů

První z důvodů je fakt, že produkce, oceňování a distribuci kulturních statků nelze svěřit pouze trhu, protože trh využívá příslušné statky k maximalizaci zisku. Trh také nerespektuje vnitřní hodnotu, kterou mohou statky přinášet jak spotřebitelům, tak producentům. Druhý důvod souvisí s tím, že trh nedokáže zabezpečit neziskovou produkci příslušných kulturních statků v dostatečném množství, kvalitě a času. A třetí argument je dán tím, že spotřeba většiny druhů kulturních statků vede ke vzniku pozitivních externalit. Tudíž je v zájmu společnosti produkci i spotřebu podporovat a tím zlepšovat celkové sociální a ekonomické poměry ve společnosti.

5.2.4. Důvody pro tržní zabezpečení kulturních statků

- zajišťování produkce kulturních statků z veřejných zdrojů snižuje možnost volby při vybírání druhů statků, to vede ke stejnosti spotřeby těchto statků.
- vznik nebezpečí ztráty odpovědnosti každého občana za sebe sama
- vznik nebezpečí neefektivnosti – pokud je produkce některých statků alokována v nevhodném druhu, množství na nevhodné místo a v nevhodnou dobu, není občany dostatečně využívána.
- efekt přetížení vzniká, pokud jsou kulturní statky poskytované jako smíšené veřejné statky za nižší náklady než jsou náklady skutečné. Tak se stává, že v některých případech přestává být funkční regulace konzumace statků prostřednictvím vhodně volené ceny vstupenky.
- vznik tzv. nadspotřeby určitého statku, která vzniká nedostatečnou regulací velikosti podílu občana na ceně příslušného statku.

5.2.5. Rozdělení kulturních statků dle způsobu řízení produkce

Neřízená produkce

Do neřízené produkce řadíme statky, které vznikají např. reprodukcí národních písní, tanců, kulturních obyčejů apod. Jde o činnosti, které nejsou z ekonomického hlediska v rozhodující míře závislé na přísunu určitého množství finančních a jiných prostředků. Po ekonomické stránce tak není nutné této činnosti věnovat zvýšenou pozornost.

Řízená produkce

Je to produkce velkého počtu druhů kulturních statků ve specializovaných kulturních zařízeních, která jsou náročná na odpovídající přísun různých prostředků. Některé druhy kulturních zařízení jsou vysoce specializovány na určitý druh činnosti, např. divadelní a filmová produkce, hudební produkce aj. Tato specializace klade vysoké nároky na kvalitu pracovní síly a materiální vybavení pro realizaci vlastní produkce.

5.2.6. Kulturní politika státu

Kulturní politika vyjadřuje z ekonomického hlediska míru jeho vlivu při zajišťování a ovlivňování produkce i spotřeby kulturních statků. Dle Pekové (2008) se rozlišují 4 základní modely:

1. **Model „Ulehčovatel“** – příslušná vláda v rozsahu tohoto modelu podporuje hlavně amatérské umělecké organizace a to tím, že klade důraz především na vlastní činnost příslušné organizace. Z ekonomické stránky mají tyto organizace příjmy z vlastní činnosti, z darů od sponzorů a z úlev na daních. Kladem tohoto modelu je různorodost příjmů a záporům je rozhodující vliv státu na fungování organizace.
2. **Model „Patron“** – uplatňování vlivu vlády prostřednictvím různých typů tzv. nezávislých uměleckých rad. Podpora státu je zaměřena na pomoc vynikajícím kulturním produktům. Slabinou je sklon k elitářství.

3. **Model „Architekt“** – daná kulturní organizace je podporována buď přímo z centra (např. z Ministerstva kultury) nebo z nižších orgánů veřejné správy. Konkrétní podpora je dáována přímo příslušné umělecké komunitě. Příjmy kulturních organizací jsou hlavně z veřejných rozpočtů příslušných vlád. Umělci jsou dobře existenčně zajištěni, ale je tu nebezpečí stagnace v množství i kvalitě jejich tvořivosti a činnosti vůbec.
4. **Model „Konstruktér“** – Vlády v tomto modelu vystupují jako vlastníci všech prostředků používaných k umělecké produkci, proto je tento model označován jako extrémní. Politické instituce rozhodují o podpoře příslušných kulturních organizací. Ekonomické postavení kulturních organizací je podmíněno členstvím v oficiálních uměleckých svazech. Tento model je uplatňován hlavně v totalitních režimech.

5.2.7. Výdaje na financování kultury

Ať už je činnost v kultuře provozována jakýmkoliv subjektem, bývá zpravidla ztrátová. Výjimku tvoří veřejné užití některých typů autorských děl. Co se týče financování, jde zpravidla o to, aby ztráta byla co nejnižší. Kulturní statky jsou v ČR převážně produkovány různými ekonomickými subjekty, které hospodaří jako příspěvkové organizace. Zřizovatelem těchto příspěvkových organizací je zpravidla příslušný městský úřad, z čehož vyplývá přispívání určité částky do rozpočtu organizace příslušným zřizovatelem. Zřizovatel poskytuje organizaci příspěvek k úhradě její provozní činnosti, včetně výdajů na opravy a údržbu základních prostředků, a to v případě, že tyto potřeby nelze uhradit jejími vlastními příjmy.

5.2.8. Prostředky z centrálních zdrojů

Hlavním centrálním zdrojem je státní rozpočet se Státním fondem kultury ČR a Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie.

- **Ministerstvo kultury se svým rozpočtem**

Finanční prostředky ze státního rozpočtu, které byly přiděleny resortu Ministerstva kultury, jsou využívány na provoz příspěvkových organizací, poskytování příspěvků na památkovou péči, příspěvky na financování grantů pro občanská sdružení, dotace územním rozpočtům, financování činnosti krajem zřizovaných muzeí a knihoven, výdaje na výzkum a vývoj, finanční zajištění speciálních fondů a na zajištění provozu vlastního úřadu ministerstva.

- **Státní fond kultury ČR**

Základní finanční zdroje tvoří – výnosy z majetkových účastí ČR na podnikání právnických osob v kultuře s výjimkou filmového průmyslu, výnosy z cenných papírů, splátky půjček a návratných finančních výpomocí poskytnutých Fondem žadatelům, úroky z prostředků Fondu uložených v bance, úvěry od právnických osob, dary a dědictví pro Fond, dotace ze státního rozpočtu a výnosy z veřejných sbírek a loterií organizovaných Fondem, 50 % podíl z výnosů nájmu z předmětů kulturní hodnoty a kulturních památek, výnosy z pohlednic, plakátů a dalších tisků vydávaných Fondem.

- **Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie**

Skladba finančních zdrojů je obdobná jako u Státního fondu kultury. Rozhodujícím příjmem je příplatek k ceně vstupného na filmová představení.

5.2.8. Prostředky z místních zdrojů

Problematika financování se stále více posouvá směrem k bydlišti občanů. Finanční prostředky pro kulturu se rámcově dělí do skupin:

- prostředky rozpočtů municipalit,
- prostředky rozpočtů krajských úřadů,
- prostředky státního rozpočtu,
- příjmy z hospodářské činnosti kulturních organizací,
- tržby od obyvatel,
- ostatní zdroje (sponzorské dary, příspěvky aj.)

5.2.8.1. Prostředky municipálních rozpočtů

V rámci rozpočtů municipalit se vychází hlavně ze zákona o obcích (zákon č. 128/2000 Sb. a jeho novel), dle kterého obec při výkonu samostatné působnosti zabezpečuje také kulturní rozvoj pro své obyvatele a uspokojuje potřeby občanů zřízováním, správou a provozem kulturních zařízení. Zejména sem patří provoz knihoven, muzeí, galerií, kulturních středisek aj. Základním předpokladem k provozování aktivit municipální kultury je potřeba místní kultury místních občanů. Další předpoklad je dostatek finančních prostředků občanů, který zajišťuje podíl na hrazení výdajů, které vznikají při realizaci kulturních činností.

Úkolem obecních zastupitelstev a obecních rad je v rámci každoročního sestavování a schvalování obecního rozpočtu rozhodnout, které druhy kulturních činností a v jakém rozsahu bude obec provozovat.

5.2.9. Rozdělení zdrojů dle způsobu poskytované podpory

Zdroje přímé podpory

- prostředky od ziskových subjektů i z veřejných rozpočtů
- prostředky z vybíraných poplatků
- prostředky z vlastní činnosti
- výnosy z vlastní činnosti
- příspěvky od nadací, fondů, loterií
- donátorství a sponzorství
- výnosy veřejných sbírek aj.

Zdroje nepřímé podpory

- daňové úlevy pro neziskové organizace, produkuje kulturní statky
- daňové úlevy pro umělce a umělecké organizace

5.2.10. Cestovní ruch

Cestovní ruch se stále více prosazuje jako výrazný společenský, kulturní i ekonomický jev. Z hlediska objemu ekonomických aktivit se odhaduje, že se cestovní ruch řadí na třetí místo za ropný a automobilový průmysl. Cestovní ruch zasahuje do řady odvětví, kde zlepšuje ekonomické výsledky. Obce a města můžou svými aktivitami významně ovlivňovat úroveň a rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti a tím podporovat ekonomicko-sociální rozvoj daného regionu.

5.3. Vývoj konečných návrhů rozpočtu Magistrátu hl.m. Prahy v období 2004 – 2010

tabulka návrhů výdajů pro kapitolu 06 – kultura, sport, cestovní ruch (v tis. Kč)

rok	celkem	běžné výdaje	kapitálové výdaje
2004	1 786 238,0	1 284 212,0	502 026,0
2005	2 096 996,0	1 279 216,0	817 780,0
2006	2 178 971,5	1 346 564,0	832 407,5
2007	1 938 089,0	1 465 637,0	472 452,0
2008	1 755 500,0	1 463 500,0	292 000,0
2009	1 943 606,0	1 555 326,0	388 280,0
2010	1 819 936,9	1 588 836,9	231 100,0

5.3.1. Výdaje pro rok 2004

V roce 2004 byly mezi běžné výdaje na kulturu zahrnuty výdaje na:

- festivaly, nezávislé kulturní aktivity, umělecké projekty - Pražské jaro, KHAMORO, Svatováclavské slavnosti, Letní shakespearovské slavnosti aj.
- pražské kulturní a umělecké ceny - Cena Zlata Praha, cena Czech Press Photo aj.
- podporu neprofesionální uměleckou činnost
- cestovní ruch
- veletržní účast - SLOVAKIATOUR Bratislava, SMTV Paříž, SITC Barcelona aj.

- publikační činnost - brožury Prahy
- úhrady faktur - produkce kulturních akcí se zahraničními městy - Dny Prahy v Bruselu aj.

Mezi výdaje kapitálové byly zahrnuty výdaje především na příspěvky pro příspěvkové organizace - Divadlo pod Palmovkou, Divadlo na Vinohradech, Pražská informační služba, Studio Ypsilon, Divadlo Minor, Hvězdárna a Planetárium hl.m.Prahy, Galerie hl.m.Prahy, Národní kulturní památka Vyšehrad, Muzeum hl.m.Prahy a Městská knihovna. Tyto výdaje měly především sloužit na rekonstrukční práce v objektech v jejich správě.

5.3.2. Výdaje pro rok 2005

Položky běžných výdajů zůstaly nezměněny, výdaje na úhrady faktur se zvýšily z důvodu zařazení mezinárodních akcí jako jsou např. Dny Moskvy v Praze, Česká sezóna v Latinské Americe, Světová výstava EXPO 2005 AICHI, Dny Prahy v Berlíně a další. Návrh rozpočtu kapitálových výdajů pro příspěvkové organizace v působnosti odboru kultury obsahuje pokračování rekonstrukce a výstavby depozitních prostor pro Muzeum hl. m. Prahy ve Stodůlkách a Vojtěchově a rekonstrukci hl. budovy muzea, která byla zahájena v r. 2004. Pokračují automatizace poboček Městské knihovny v Praze, rekonstrukce knihovny v Ďáblicích i revitalizace areálu Ctěnice. Národní kulturní památka Vyšehrad by v r. 2005 měla dokončit investiční akce – Rekonstrukce starého purkrabství a Rekonstrukce královské akropole. V rozpočtu na r. 2005 se navrhuje také částka ve výši 5 mil. Kč na výstavbu skladových prostor jako náhradu za zatopené v r. 2002. Na tuto akci by bylo možné získat finanční prostředky z „norských fondů“.

5.3.3. Výdaje pro rok 2006

V tomto roce bylo novým úkolem zařadit šest velkých projektů v položce spolupořadatelství, ke kterým patří především soubor akcí k výstavě Karel IV. – Císař z

Boží milosti, kultura a umění za vlády posledních Lucemburků. Bylo nutné i upravit rozpočty příspěvkových organizací hl.m.Prahy, které se přihlásily doprovodnými akcemi k tomuto největšímu projektu roku 2006 a k projektu k výročí roku 2006 pod názvem Mozart Praze, Praha Mozartovi. Vzhledem k tomu, že rozpočet o tyto finanční prostředky nebyl navýšen, nebylo možné podpořit některé každoročně se opakující akce, na kterých se hl. město Praha finančně podílí, např. Pražské jaro, Svatováclavské slavnosti, Alternativa 2006, Agharta Prague Jazz Festival 2006, KHAMORO 2006, Pražské hudební léto nevidomých, atd. Vzhledem k optimálnímu naplnění kulturní nabídky v hl.m.Praze by bylo potřebné dát do rozpočtu na rok 2006 dále tyto zajímavé projekty - Festival krátkých filmů, Letní Letná, United Islands of Prague, Bohemia Jazz Fest.

Rozpočet na spolupořadatelství měl nižší objem financí než schválený rozpočet na r. 2005. Jako každoročně bude hlavní město Praha podporovat vybrané kulturní projekty formou spolupořadatelství, které se bude týkat zejména časově ohraničených kulturních akcí, kulturních festivalů a přehlídek. Dále budou podpořeny zahraniční kulturní akce pořádané nezávislými subjekty, a to jak kulturní projekty konané v Praze, např. přehlídky Slovenské divadlo v Praze, Pražský divadelní festival německého jazyka a Prague Fringe Festival, tak bude zajištěna produkce mezinárodních kulturních akcí hl. m. Prahy. V roce 2006 se uskuteční Dny Moskvy v Praze, Dny Soulu v Praze a Pražské dny v Chicagu. Nejvýznamnější festivaly, přehlídky, soutěže a výstavy, jejichž konání v Praze se již stalo tradicí, se navrhuje formou spolupořadatelství finančně podpořit 18 akcí v oblasti hudby, 12 projektů scénického umění, 3 filmové akce, 3 akce v oblasti literatury a 1 projekt v oblasti fotografie. Jmenovitě můžeme jako příklad uvést Pražské jaro, Přehlídku České divadlo, FEBIOFEST a Festival spisovatelů Praha. V návrhu rozpočtu na rok 2006 se opět počítá s podporou šesti zavedených pražských kulturních a uměleckých cen.

5.3.4. Výdaje pro rok 2007

Do návrhu rozpočtu na rok 2007 bylo navrženo zvýšení rozpočtu následujícím organizacím:

- Divadlu na Vinohradech o 1 268 tis. Kč účelově na zhotovení publikace ke 100. výročí Divadla na Vinohradech,
- divadlu Minor o 3 500 tis. Kč na krytí mzdových nákladů v souvislosti s navýšením počtu zaměstnanců zabezpečujících „malou scénu“ v 1. poschodí divadla. O tuto částku byl organizaci zvýšen rozpočet již v roce 2006 a vzhledem k tomu, že se jedná o úkol trvalý, bylo nutno tuto částku zapracovat i do návrhu rozpočtu na rok 2007,
- Pražské informační službě o 1 000 tis. Kč účelově na provozování informačního stánku hl.m.Prahy na letišti v Ruzyni,
- Muzeu hl.m.Prahy o 6 000 tis. Kč na digitalizaci Leingweilova modelu,
- Národní kulturní památce Vyšehrad o 800 tis. Kč na generální opravu WC,
- Městské knihovně v Praze o 3 038 tis. Kč na zajištění „Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven“.

Na spolupořadatelství byla navržena, oproti schválenému rozpočtu roku 2006, částka vyšší. Pro rok 2007 bylo doporučeno opět spolupořádat v jednotlivých oblastech kultury a umění festivaly, přehlídky a další projekty, které se konají v Praze každoročně. Znovu však také podpořit vybrané projekty, které byly v roce 2006 poprvé uskutečněny s finanční podporou města, a jejich realizace byla kladně zhodnocena. V rozpočtu na rok 2007 je dále potřeba zajistit podmínky pro spolupořádání 3 akcí mimořádného významu, které se uskuteční v roce 2007, tj. akce k výročí Karlova mostu, Pražské Quadriennale 2007 a OPEN PRAGUE CITY FEST/SLAVNOSTI MĚSTA PRAŽSKÉHO.

5.3.5. Výdaje pro rok 2008

Na partnerství v roce 2007 byla schválena částka, která se ukázala jako nedostačující a byla v průběhu roku navýšena. Důvodem bylo přijetí partnerství hl. m. Prahy k některým novým projektům, které byly posouzeny jako zajímavé, přínosné z hlediska doplnění kulturní nabídky v hl. m. Praze, místa konání projektů apod. Od schválení Zásad partnerství (dříve spolupořadatelství) hl.m.Prahy při pořádání akcí v oblasti

kultury, sportu a volného času dne 27. 2. 2007 se přijímá partnerství také k vybraným akcím oblasti volného času.

Pro rok 2008 se předpokládá, že budou podány opět žádosti o partnerství při pořádání každoročně podporovaných velkých festivalů, přehlídek a dalších projektů, které se konají na území hl. m. Prahy. Rozpočet na rok 2008 by měl umožnit také realizaci zahraničních kulturních akcí, např. Dnů Moskvy v Praze, Pražské divadelní sezóny v Sankt Petěrburgu, Dnů Prahy v Bělehradě, Dnů Soulu v Praze, účast v zahraničí a zajištění menších zahraničních kulturních akcí v Praze. Již při tvorbě rozpočtu na rok 2008 bylo zřejmé, že navrhovaná částka je nedostačující. Partnerství je nutné navýšit již v rámci řádného schvalování rozpočtu na rok 2008 (nikoliv až dodatečnou úpravou rozpočtu). Těžiště akcí se připravuje a řada z nich se realizuje již v průběhu prvního pololetí roku. V tomto období jsou největší finanční výdaje města na partnerství. Případná dodatečná navýšení rozpočtu přicházejí pozdě, mají-li být partnerské smlouvy uzavírány včas, tj. před termínem konání akcí.

5.3.6. Výdaje pro rok 2009

Uvedená částka výdajů rozpočtu obsahuje následující nové úkoly:

- 7 000 tis.Kč na provoz Muzea Karlova mostu,
- 22 900 tis.Kč na granty v oblasti kultury,
- 1 200 tis. Kč pro Městskou knihovnu na zajištění „opencard“.

V roce 2009 by se měla uskutečnit řada zahraničních kulturních akcí, např. Praha – Norimberk: výstava Napříč generacemi v Norimberku, kulturní prezentace Prahy v Bukurešti a v Sofii, Dny Budapešti v Praze, Dny Soulu v Praze, Praha v Bratislavě, mezinárodní projekt Vánoční mosty mezi městy, Astana (Kazachstán) – Dny Prahy v Astaně a další.

V částce navržené na cestovní ruch je i částka na podporu kongresové turistiky, která je novým prvkem rozpočtu cestovního ruchu, nicméně je nutným předpokladem pro plnění Programového prohlášení RHMP. Předpokládá se zvýšený zájem o konference a kongresy a tedy i návštěvy zástupců organizací či firem, např.

Mezinárodní konference ředitelů světových letišť. Nutná je i účast na workshopech doma i v zahraničí a spoluúčast na akcích agentury Czechtourism, které jsou pro hl. m. Prahu výhodné.

5.3.7. Výdaje pro rok 2010

Částka výdajů rozpočtu obsahuje následující nové úkoly:

- 75 000 tis. Kč na podporu cestovního ruchu (usn. RHMP č. 494 ze dne 21. 4. 2009),
- 6 800 tis. Kč pro Muzeum hl. m. Prahy na výstavu k nástupu Lucemburků na český trůn (usn. RHMP č. 1078 ze dne 18. 8. 2009),
- 1 637 tis. Kč pro Galerii hl. m. Prahy na zvýšení 5 systemizovaných míst z důvodu znovuotevření Bílkovy vily pro veřejnost,
- 19 622 tis. Kč 50 % na platovou úpravu pro kulturní organizace dle nařízení vlády č. 74/2009 Sb. a č. 130/2009 Sb.

V listopadu 2010 uplyne 200 let od narození K.H.Máchy a u této příležitosti již byla zahájena příprava komplexního projektu s názvem „Rok Karla Hynka Máchy 1810 – 2010“. Jedná se o jednu z největších akcí letošního roku. Na území hl.m.Prahy se uskuteční např. výstava „Velká máchovská retrospektiva“, dále výstava různých vydání „Májů“, výstava „K.H.Mácha a jeho dědicové“ (máchovské portréty, ilustrace k Máji, fotografie máchovských krajín a básní o Máchovi) ve Staroměstské radnici. Dále proběhne IV. Kongres světové literárněvědné bohemistiky, budou vydávány sborníky, obrazový nástěnný kalendář „Mácha 2010“, zrcadlové vydání překladu „Máje“ do lužické srbštiny a další.

Na cestovní ruch je navržena částka ve výši 98 000 tis. Kč, z toho 75 000 tis.Kč dle usn. RHMP č. 494 ze dne 21. 4. 2009 k návrhu na realizaci opatření k podpoře příjezdové turistiky do hl. m. Prahy v době globální ekonomické krize na léta 2009 a 2010.

Další předjednané a rozpracované akce jsou následující: Dny Prahy v Soulu, koncert norimberských symfoniků v Praze a pražských symfoniků v Norimberku,

prezentace vítězů pražských hudebních soutěží v Sankt Petěrburgu, Dny Bratislavy v Praze, účast HMP na Mezinárodním hudebním festivalu, kulturní prezentace Prahy v Hanoji, navázání kulturní spolupráce s Tiranou a další. Dále pak budou financovány projekty prezentující památkový fond hlavního města Prahy a propagující kulturní dědictví do celého světa. Jsou vybírány projekty zaměřené na historické jádro Prahy, ale i živou kulturu, která je s ní přímo spjata. Živá kultura čerpá z ojedinělého architektonického a urbanistického města pro život, tvůrčí potenciál a kulturní aktivity přímo související s dochovaným kulturním dědictvím, které ve světě nemá obdoby.

6. Závěr

Financování kultury, stejně jako financování jiných složek veřejného sektoru, je proces složitý a dlouhodobý. Vyžaduje zkušenosti a přehled o společnosti a jejich přání. Plánované výdaje na kulturu se v průběhu posledních sedmi let pohybují mezi hranicí 1 700 000 tis. Kč až 2 200 000 tis. Kč. Jejich rozložení mezi běžné a kapitálové výdaje se v průběhu let mění. Běžné výdaje mají tendenci rostoucí a kapitálové výdaje v posledních letech klesají, přičemž nejvýraznější pokles byl mezi rokem 2006 a 2007. Důležitou položkou v rámci běžných výdajů jsou výdaje na propagaci České republiky v zahraničí. Tato propagace by měla sloužit k zvyšování turismu jak v Praze, tak v celé České republice. V rámci Prahy se konají akce, které mají už zavedenou tradici, tudíž se jejich pořádání projevilo jako přínosné. Z těchto akcí můžeme jmenovat například Dny Budapešti v Praze, Dny Soulu v Praze, Praha v Bratislavě aj. Kulturní akce pořádané v Praze mají také velmi často vzdělávací charakter. Mnoho těchto akcí je tématicky zaměřeno na českou historii a minulost a rozšiřuje tak povědomí o důležitých momentech i osobnostech České republiky nejen mezi občany země, ale i mezi jejími návštěvníky z řad turistů. Z akcí již pořádaných můžeme uvést jako příklad výstavu Karel IV. – Císař z Boží milosti, kultura a umění za vlády posledních Lucemburků, projekty v roce 2006 Mozart Praze, Praha Mozartovi, akce k výročí Karlova mostu, Pražské Quadriennale 2007, OPEN PRAGUE CITY FEST/SLAVNOSTI MĚSTA PRAŽSKÉHO aj. Tyto významné akce ovšem snižují finanční prostředky na akce na kterých se Magistrát finančně podílel v minulosti a proto některé z nich nemohl podpořit a finanční prostředky musely být nalezeny jinde. Důležité je také zařazování nových akcí zaměřených na mladou populaci. Mezi tyto akce můžeme zařadit Letní Letná, United Islands of Prague, Febiofest aj. Tento rok nás čekají akce v rámci komplexu nazvaného „Rok Karla Hynka Máchy 1810 – 2010“, který bude pořádán k příležitosti výročí narození Karla Hynka Máchy.

Kulturní nabídka Prahy je široká. Obsahuje akce kulturní, historické, hudební i zahraniční, je tedy z čeho vybírat. Občané nejen Prahy by se měli o tyto akce zajímat a využívat nabídky ke kulturnímu využívání volného času, protože nabídka existuje po celý rok a je škoda se těchto akcí nezúčastňovat.

7. Seznam použitých zdrojů

7.1. Knižní publikace

HAMERNÍKOVÁ, B., MAAAYTOVÁ, A. A KOL. *Veřejné finance*. Praha: ASPI, 2007. 364 s. ISBN 978-80-7357-301-0

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1.vydání. Praha: Management Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4

PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. přepracované vydání. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5

STIGLITZ, Joseph E. *Ekonomie veřejného sektoru*. 1.vydání. Praha: Grada, 1997. 664 s. ISBN 80-7169-454-1

TETŘEVOVÁ, L. *Veřejná ekonomie*. Praha: Professional Publishing, 2008. 185 s. ISBN 978-80-86946-79-5

7.2. Internetové zdroje

Rozpočty Magistrátu hl.m.Prahy [online]. 11.3.2010 [citováno dne 24.3.2010]. Dostupné z: <<http://magistrat.praha-mesto.cz/Rozpocet/Rozpocet-na-rok-2010>>.

Vyhláška č. 323/2002 Sb. [online]. 2.7.2002 [citováno dne 22.3.2010]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vyhlasky_1375.html?year=2002>.

Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů [online]. 7.7.2000 [citováno dne 14.3.2010]. Dostupné z: <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/cds/xsl/182_4026.html>.

Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů [online]. 27.6.2000 [citováno dne 14.3.2010]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/zakony_1155.html>.

6. Přílohy

Příloha č. 1: Odpovědnostní třídění (kapitoly státního rozpočtu)

Kapitola 301	Kancelář prezidenta republiky
Kapitola 302	Poslanecká sněmovna Parlamentu
Kapitola 303	Senát Parlamentu
Kapitola 304	Úřad vlády České republiky
Kapitola 305	Bezpečnostní informační služba
Kapitola 306	Ministerstvo zahraničních věcí
Kapitola 307	Ministerstvo obrany
Kapitola 308	Národní bezpečnostní úřad
Kapitola 309	Kancelář veřejného ochránce práv
Kapitola 312	Ministerstvo financí
Kapitola 313	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Kapitola 314	Ministerstvo vnitra
Kapitola 315	Ministerstvo životního prostředí
Kapitola 317	Ministerstvo pro místní rozvoj
Kapitola 321	Grantová agentura České republiky
Kapitola 322	Ministerstvo průmyslu a obchodu
Kapitola 327	Ministerstvo dopravy
Kapitola 328	Český telekomunikační úřad
Kapitola 329	Ministerstvo zemědělství
Kapitola 333	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Kapitola 334	Ministerstvo kultury
Kapitola 335	Ministerstvo zdravotnictví
Kapitola 336	Ministerstvo spravedlnosti
Kapitola 343	Úřad pro ochranu osobních údajů
Kapitola 344	Úřad průmyslového vlastnictví

Kapitola 345	Český statistický úřad
Kapitola 346	Český úřad zeměměřický a katastrální
Kapitola 348	Český báňský úřad
Kapitola 349	Energetický regulační úřad
Kapitola 353	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
Kapitola 355	Ústav pro studium totalitních režimů
Kapitola 358	Ústavní soud
Kapitola 361	Akademie věd České republiky
Kapitola 372	Rada pro rozhlasové a televizní vysílání
Kapitola 374	Správa státních hmotných rezerv
Kapitola 375	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
Kapitola 381	Nejvyšší kontrolní úřad
Kapitola 396	Státní dluh
Kapitola 397	Operace státních finančních aktiv
Kapitola 398	Všeobecná pokladní správa

Zdroj: Ministerstvo financí ČR (2002)